

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ КОНЦЕПТ ДО АНАЛІЗУ ОСВІТНІХ РЕФОРМ

Алла Василюк, д.п.н.

*Університет менеджменту освіти НАПН України
м.Київ*

В умовах формування високотехнологічного інформаційного суспільства, де якість людського потенціалу, рівень освіченості й культури всього населення набувають вирішального значення для економічного й соціального поступу країни, зростає потреба в ефективній системі освіти. У багатьох країнах світу вона є предметом критичної оцінки, а також масштабних проектів щодо її реформування.

На різних етапах освітньої реформи вирішуються різні завдання, серед яких:

- стратегічні – зміна принципів організації системи освіти, управління освітою та освітньою практикою;
- тактичні – зміна механізмів функціонування й розвитку системи освіти й освітньої практики;
- оперативні – невідкладні зміни окремих елементів освітньої системи та практичної діяльності в освіті, які ускладнюють функціонування й розвиток освіти.

Технологічний концепт передбачає аналіз процесу реформування освіти через відповідні механізми підготовки й проведення. Звідси, зокрема:

- структурний підхід у процесуальному вимірі спрямовано на виокремлення та з'ясування сутності структурних компонентів освітнього реформування (парадигмального, концептуального, змістового, процесуального, результативного);
- стратегічний підхід підводить до виділення послідовних етапів освітнього реформування (діагностування освіти, проектування реформи, експериментальної верифікації й корекції, підготовки педагогічних кадрів, фінансового й інфраструктурного забезпечення, суспільної підтримки реалізації реформи) та алгоритму запровадження (хронології, моніторингу перебігу, інформованості в масмедіа, врахуванні нових чинників і явищ, зовнішньої експертизи);
- евальваційний підхід забезпечує оснащення технологією аналізу й оцінювання результатів освітніх змін.

Дослідникам освітніх реформ варто звертати увагу на чіткість формулювань авторами-реформаторами вихідних концептуальних положень, а також на визначення критеріїв її ефективності (як зовнішній індикатор якості реформи). Важливим є визначення прогнозів наслідків реформування та оцінки рівня відповідності цих наслідків національним інтересам, а також – визначення тих верств суспільства, інтереси яких стоять за тими чи іншими рекомендаціями (внутрішні індикатори якості реформи)

Шведським освітнім компаративістом і експертом ЮНЕСКО Т. Хюсеном запропоновано правила реформування освіти, які можна розглядати як критерії оцінювання реформ. Серед них, зокрема:

1. Реформа має бути інтегральною частиною ширшої програми суспільно-господарської й культурної перебудови країни, тобто становити одну з умов її успіху та ефективності.

2. Потрібно, щоб реформа була концептуально, організаційно, фінансово та кадрово підготовленою у поєднанні з формуванням прихильного ставлення до неї суспільства, особливо вчителів.

3. Засоби для проведення реформи, у тому числі фінансові, кадрові та інфраструктурні, необхідно підготувати заздалегідь із відповідним випередженням у часі, а не напередодні чи в процесі реформування освіти.

4. Успіх реформи великою мірою залежить від гармонійної співпраці освітніх центральних і місцевих органів влади з учителями та батьками учнів, які мають визнати реформу, що втілюється, “за власну”.

5. Рациональна підготовка реформи та її проведення потребують здійснення попередніх педагогічних досліджень, пов’язаних із соціологічним й психологічним аналізами та економічними розрахунками. Проведення таких досліджень має випереджати освітню реформу, постійно її супроводжувати та слугувати оцінюванню її перебігу й отриманих результатів.

6. Концепція реформи повинна мати цілісний характер, тобто охоплювати навчальні програми, організацію, методи й засоби навчально-виховного процесу, а також – варіативний і перспективний плани. У іншому випадку при кожній зміні міністра освіти започатковуються різні чергові реформи [5].

Наприкінці варто зауважити, що дослідження освітніх реформ в окремо взятій країні (за певний історичний період) або порівняння реформ у різних країнах дає можливість визначити певні тенденції. Авторкою тез запропоновано класифікацію тенденцій реформування освіти, зокрема:

- 1) за характером і тривалістю реформ – *продовжані, ітеративні, епізодичні*;
- 2) за новизною освітніх змін – *наслідувальні (запозичені), інноваційні*;
- 3) за сприятливістю чи гальмуванням освітніх змін – *позитивні, негативні*;
- 4) спрямовані на перспективний розвиток освіти – *прогностичні*.

Література

1. Василюк А. В. Реформи шкільної освіти в Польщі : історія й сучасність : [монографія]. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2007. – 340 с.

2. Василюк А. Проблеми аналізу освітніх реформ // Вища школа. – 2009. – № 9. – С. 76-82.

3. Василюк А. Етіологія та умови проведення освітніх реформ // Порівняльно-педагогічні студії : наук.-пед. журнал. – 2009. – № 1. – С. 104-108.

4. Василюк А. Моніторинг та евальвація освітніх реформ // «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії» : Матер. XXIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції (28-29 лютого 2016 р.) // Збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2016 р. – С. 99-102. – Режим доступу:

http://conferences.neasmo.org.ua/uploads/conference/file/26/conference_28-29.2.2016.pdf – Дата звернення 07.03.2016.

5. Husen T. Strategy and Rules for Educational Reforms // Interchange. – Ontario, 1988. – Nr 3-4. – P. 114-119.